

Веселинка Т. Лаброска¹
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Скопје
Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“

Оригинални научни рад
УДК 811.163.3*373(497.113)
Примљено: 26. 6. 2018.

Станислав Р. Станковић
Универзитет у Приштини, Косовска Митровица
Филозофски факултет
Катедра за српски језик и књижевност
Институт за српски језик САНУ, Београд

ЛЕКСИКАТА СО СУБЈЕКТИВНА ОЦЕНКА КАЈ МАКЕДОНСКИТЕ РОДЕНИ ГОВОРТЕЛИ ВО ЈУЖЕН БАНАТ²

Предмет на анализа во овој труд се именките со субјективна оценка кои се употребуваат кај македонските говорители во јужен Банат. Анализата се базира на материјал собран во населените места Јабука, Качарево и Пландиште. Од анализата констатиравме дека употребата на именки со деминутивно-хипокористично значење е навистина голема и тоа најчесто со зборообразувачкиот формант *-че*, карактеристичен и за македонскиот и за српскиот јазик, додека употребата на именки со аугментативно-пејоративно значење е сведена на минимум бидејќи сретнавме само еден пример со вакво значење деривиран со формантот *-иште*.

Клучни зборови: лексикологија, зборообразување, македонски јазик, српски јазик, деминутиви, хипокористици, аугментативи, пејоративи.³

¹ labroska_v@yahoo.com

² Овој труд е изработен во рамките на проектот: *Интердисциплинарно истражување културног и језичког наслеђа Србије и израда мултимедијалног интернет портала Појмовник српске културе* (47016), кој во целост е финансиран од страна на Министерството за образование, наука и технолошки развој на Република Србија.

³ Како реферат, овој текст е изложен на Лингвистичка работилница организирана во рамките на проектот „Семантичко-дериwациски речник на деминутиви, хипокористици, аугментативи и пејоративи во македонскиот јазик“, кој се реализира во Институтот за македонски јазик „Крсте Мисирков“ во Скопје под раководството на д-р Елена Јованова-Грујовска, редовен професор, на 24–25 септември 2015 година во Охрид. Овде се објавува во делумно изменета и дополнета содржина.

Во фокусот на нашиот интерес во овој труд ќе бидат особеностите на лексиката со субјективна оценка кај македонските родени говорители во јужен Банат. Анализата е направена врз богат јазичен материјал собран од страна на Ст. Станковиќ во периодот од април 2012 до август 2014 година во населените места Јабука, Качарево и Пландиште.⁴¹ Се работи за над стотина страници транскрипти од информатори по потекло од различни дијалектни средини од Македонија, а кои денес живеат во јужен Банат најмногу како резултат на миграциската политика во првите години по Втората светска војна во тогашната Југославија кога тие со своите семејства односно нивните претци се населувале во напуштените германски домови (в. СТАНКОВИЌ 2015: 48–50). За целта на овој прилог се обидовме да ги пронајдеме лексемите со субјективна оценка, главно деминутивите, односно хипокористиците, но и именките со аугментативно-пејоративно значење кои се, пак, мошне ретки во собраниот материјал.

Материјалот којшто е предмет на нашата анализа е од различни (преселенички) дијалекти на македонскиот јазик, главно од западното македонско наречје, помалку од северните говори и кај еден информатор од преодните тиквешко-мариовски говори кои спаѓаат во југоисточното македонско наречје. Примерите за оваа анализа ги ексцерпиравме од разговорите со следните информатори: Кадифка Чабиловска од Глобочени (Пустец, Мала Преспа), родена 1927, од 1946 живее во Пландиште, омажена за Македонец (КЧ); Доља Ничевска од Глобочени (Пустец, Мала Преспа), родена 1930, од 1947 живее во Пландиште, омажена за Македонец (ДН); Неда Чабиловска од Бешиште (Мариово), родена 1936, од 1947 живее во Пландиште, омажена за Македонец (НЧ); Бошко Несторовски од Јабука (по потекло од Ташмаруништа, Струшко), роден 1953, од 1953 живее во Јабука, оженет со Македонка (БН); Трајко Симуноски од Осломеј (Кичевско), роден 1932, од 2008 живее во Јабука, оженет со Македонка (ТС); Василка Здравевски од Брвеница (Тетовско), родена 1965, од 1984 живее во Пландиште, омажена за Македонец (ВЗ); Кузман Стоилковски од Добровница (Крива Паланка), роден 1941, од 1946 живее во Качарево, оженет со Македонка (КС); Благица Стојковска од Битола, родена 1956, од 1986 живее во Јабука, омажена за Македонец (БС); Јагода Ивановски од Порече, родена 1958, од 1982 до 1986 живеела во Качарево (Панчево), од 1986 живее во Панчево, омажена за Македонец (ЈИ); Владимир Васиљевски (по потекло од Демирхисарско), роден 1948 во Панчево, од 1948 живее во Јабука, оженет со Македонка (ВВ); Божана

⁴¹ Особеностите на јазикот кај македонските говорители во Банат досега биле предмет на анализа главно во трудовите на Бошњаковиќ и Станковиќ (БОШЊАКОВИЌ 2006, 2008; СТАНКОВИЌ 2015).

Милевски од Милетино (Тетовско), родена 1948, од 1989 живее во Пландиште, омажена за Македонец (БМ); НН од Велешко, живее во околицата на Пландиште (НН)⁵; Лазар Филиповски од Велешко, роден 1935, од 1946 живее во Јабука, оженет со Македонка (ЛФ); Трајанка Арсовска (по потекло од Велешко), родена 1953 во Јабука (Панчево), од 1953 живее во Јабука, омажена за Македонец (ТА); Руска Сурла од Порече, родена 1947, од 1963 до 1973 живеела во Лажани (Прилепско), од 1973 живее во Пландиште, омажена за Србин (РС); Нада Милковска од Слатина (Порече), родена 1957 година, од 1958 до 1977 живеела во Македонски Брод, од 1977 година живее во Јабука (НМ); Блага Спасиќ од Присад (Прилепско), родена 1961, од 1970 до 1985 живеела во Прилеп, од 1985 живее во Јабука (БСП); Јагода Ристевска од Порече, на возраст од шеесетина години, од 1959 година живеела во Лажани (Прилепско), од 1970 живее во Пландиште, омажена за Македонец (ЈР); Блаже Ангелевски по потекло од Велешко (татко) и од Кичевско (мајка), роден 1953 година во Јабука (Панчево), од 1953 живее во Јабука, оженет со Македонка (БА); Олгица Спасевска од Ногаевци (Велешко), родена 1948 година, од 1947 до 1957 живеела во Кичево, од 1957 до 1967 во Самоков (Порече), од 1967 живее во Јабука, омажена за Македонец (ОС); Благоја Стефановски од Кумановско, роден 1932 година, од 1947 година живее во Качарево (БлС); Митре Велевски од Глобочени (Мала Преспа), роден 1928 година, од 1946 година живее во Пландиште, оженет со Македонка (МВ) и Мито Чабиловски од Глобочени (Пустец, Мала Преспа), на возраст од осумдесетина години, од 1947 живее во Пландиште, оженет со Македонка (МЧ).

Бидејќи се работи за дијалектен материјал којшто за оваа анализа не можеме да го издвоиме за секој дијалект одделно, а во интерес на прецизноста на изнесените податоци, до секој пример ќе бидат дадени во заграда иницијалите на информаторот, со што евентуалните корисници на трудов ќе можат да проверат во претходниот пасус од кој крај од Македонија потекнува информаторот што ја употребил дадената лексема со субјективна оценка.

Во јазичната слика на светот на балканскиот јазичен простор искажувањето на субјективниот став на говорителите е вградено во јазикот на сите негови рамништа, и на граматичко и на лексичко. Македонскиот јазик во таа балканска јазична слика ги има сите специфики на најбалканизиран словенски јазик, кој од една страна ги зачувал граматичките и лексичките средства за разни типови модалност, наследени од прасловенскиот јазик, од друга страна развил нови особености под влијание на

⁵ Се работи за информаторот којшто го дозволил снимањето и користењето на добиениот јазичен материјал во разговорот со него, но не и користење на неговите лични податоци. Оттаму за овој информатор го употребуваме симболот НН.

соседните балкански несловенски јазици, кои се вградени и во граматиката и во лексичкиот слој. Промените во лексичкиот слој се случиле и се случуваат не само со зголемување/намалување на бројот на лексеми карактеристични за одделни семантички гнезда, ами и со промените на опсегот на семантичките полиња на одделните лексеми. Притоа, збогатувањето на семантичките гнезда се одвива со преосмислување (најчесто со метафора и метонимија), со позајмување и калкирање, или со деривација на нови зборови од постоечката основна лексика. Кога сме кај лексиката со субјективна оценка, тука спаѓаат различни типови лексеми кои можат да означуваат цел спектар од вредности што може да ги искаже говорителот, од крајно позитивни до крајно негативни, но најчесто се работи за слојот на хипокористици – лексеми со позитивен емотивен набој кон референтот, и слојот на пејоративи – лексеми со негативен набој према референтот (ШИПКА 2006: 87). Во словенските јазици, следствено и во македонскиот јазик, лексичкиот слој со којшто се изразува субјективна оценка на говорителот најчесто е добиен по пат на деривација од основниот мотивирачки збор. Се работи главно за деривирање на именки (иако има и глаголи и други видови зборови коишто можат да изразат субјективна оценка) и најчесто по пат на суфиксација, односно со додавање на специфични зборообразувачки форманти по основната мотивациска морфема, при што поголем дел од суфиксите се од словенско потекло. Именките со субјективна оценка во македонскиот и во српскиот јазик се добиваат по пат на модификација (в. КОНЕСКИ К. 1995: 32; ЈОВАНОВИЌ 2010: 17), а не по пат на мутација⁶, а токму такви се и именките коишто се предмет на наш интерес. Ние во овој прилог, поаѓајќи од методологијата применета и од страна на Елена Јованова-Грујовска (2012: 11–17), како лексика со субјективна оценка ќе ги земеме предвид деминутивите и хипокористите од една, а аугментативите и пејоративите од друга страна, бидејќи овие категории во речта често се мешаат и се испреплетуваат, иако од лексиколошки аспект можат да се разгледуваат како две различни лексички вредности (ШИПКА 2006: 87). Целта на нашата анализа во овој прилог се именките со субјективна оценка што ги употребуваат во својот идиолект Македонците што живеат во јужен Банат кога зборуваат на македонски јазик; овде ќе се задржиме на неколку аспекти: 1) кои зборови што изразуваат субјективна оценка се најфреквентни, имајќи ги предвид деминутивите и хипокористите од една, и аугментативите и пејоративите од друга страна; 2) кои се најфреквентните суфикси за деривација на ваквиот тип именки; 3) на кои семантички полиња припаѓаат зборовите со субјективна оценка што сме

⁶ Иако и таквите именки добиени по пат на мутација можат да се земат предвид при разгледување на именки со субјективна оценка (в. ЈОВАНОВА-ГРУЈОВСКА 2012:13).

ги регистрирале во теренскиот материјал; 4) кои именки за изразување субјективна оценка се позајмени од српскиот јазик, како официјален јазик во Република Србија во којашто живеат нашите информатори, со сите специфики што тие позајмени именки ги носат. За да бидат заклучоците релевантни, пристапот во анализата нужно треба да биде не само чисто морфолошко-зборообразувачки, ами и социолингвистички, со оглед на разликите во деривацијата во македонскиот и во српскиот јазик, но и нивната блискост.

Пред да ги наведеме именките со субјективна оценка што ги регистриравме во теренскиот материјал, ќе го истакнеме принципот според којшто ги издвоивме примерите. Принципот на презентирање на примерите е следен: 1) именките кои во материјалот се употребени повеќе пати од страна на еден информатор ги даваме само по еднаш (со исклучок на формите за множина од истите именки кои, доколку ги има, ги наведуваме одделно за да се види дали има мешање на множинските наставки на релација македонски – српски); 2) доколку кај повеќе информатори се повторуваат истите именки, ги наведуваме во списокот, за да може да се направи проценка кои именки со субјективна оценка се со почеста употреба кај македонските говорители во јужен Банат; 3) при посочувањето на забележаните именки прво ги наведуваме именките со деминутивно-хипокористично значење, а потоа именките со аугментативно-пејоративно значење.

Во поглед на именките со деминутивно-хипокористично значење во анализираните материјали ги забележавме следниве примери: *делче, бостанче, свинче, девојче, момички, девојчина, вдоичинки, Турчинче, внучина, паравнучиња, овчина, дрвчина, прескурчина* (ДН); *листочки, папирчето, сираче, везниче, камче, одајче, пупчето, момоче, Ѓупче, гранче, калипчето, stole, пирал'чина, венчина, два синчиќа* (КЧ); *ракавчето, боринче, Македонче, пакетче, тањирче* (НЧ); *девојчица* (ВЗ); *торбиче, шамарче, амбарче, кученца, тревки, гравче* (КС); *внуче, девојче* (БН); *шумица* (ТС); *гратче, изворче, поточе, поточиња-изворчиња, рекичка, рекички, дворче, патчиња, градинчиња* (БС); *патче, девојчено, женичка* (ЈИ); *торбичка* (ЛФ); *торбиче, казанчето, свинче, гравче на тавче*⁷, *шеширчето* (ВВ); *дејчето* (БМ); *жрепче* (НН); *свинче, конче, тавче, косиче, малото Јованче* (ТА); *унучиња* (РС); *девојче, мало црквиче, маче* (НМ); *марамче* (БСП); (ЈР); *пехарче, тавче, кученце* (БА); *лепче, бебенце* (ОС); *кравче* (БЛС), *куќарче* мало, *момоче, сироче, кошулче, панталончиња, кавалче* (МВ); *гравче* (МЧ). Од три од примерите (малото *Јованче*, мало *црквиче* и *куќарче* мало), се гледа дека говорителите дури и

⁷ Овој пример го зедовме предвид затоа што формално отстапува од затврднатиот назив *гравче-тавче*.

ја засилуваат умалителноста на ниво на именска синтагма со придавски атрибут, т.е. со придавката *мало*. Во поглед на суфиксите, од наведените примери може да се заклучи дека најфреквентен суфикс за образување деминутивно-хипокористични именки во анализираниов материјал е суфиксот *-че* со дури шеесет и осум именки образувани со него. Овој суфикс е карактеристичен и за македонскиот и за српскиот јазик, па тоа можеби влијаело кај говорителите Македонци во Банат да не го изгубат од својот говор (в. БЕЛИЌ 1901: 204; РАДИЌ 2018: 90–91). Притоа, она што е специфично за овој суфикс е дека новоизведените зборови се во среден род со промена на родот на мотивирачкиот збор кој може да биде во машки или во женски род (в. РАДИЌ 2018: 89–100). Од погорните примери се гледа дека деминутивно-хипокористичните именки изведени со *-че* можат да означуваат и живи суштества⁸, но и предмети. Во српскиот стандарден јазик кај поголем дел од лексиколозите и граматичарите како стандардни форми се сметаат само изведените именки со овој суфикс што означуваат подмладок од луѓе или од животни, но поради огромната дијалектна честота на изведување на деминутиви и од именки што означуваат предмети, денес во српскиот јазик *-че* е еден од доминантните деминутивни суфикси (ЈОВАНОВИЌ 2010: 70–79; в. и СТЕВАНОВИЌ 1970: 533; БАБИЌ 1986: 118–122), што е релевантен податок за нашево истражување.

Суфиксот *-иче* го забележавме само во три примери: *торбиче* (употребен од двајца информатори), *косиче*, *црквиче*. Сите три мотивирачки именки се од женски род, а тоа е токму особеноста на овој суфикс, да образува деминутивни форми од именки од женски род на *-а* (в. КОНЕСКИ К. 1995: 69). Во српскиот јазик суфиксот *-иче* го има само во некои дијалекти и не е дел од инвентарот на форманти за изразување субјективна оценка во стандардот (ЈОВАНОВИЌ 2010: 70). Со мала фреквенција во анализираниов материјал се јавува и суфиксот *-енце*, иако е суфикс што е карактеристичен и за македонскиот и за српскиот стандарден јазик каде што е најпродуктивен суфикс за градење деминутивни именки од среден род (ЈОВАНОВИЌ 2010: 65). Ние го забележавме во три појавувања, кај две именки *кученце/кученца* и *бебенце*, во коишто доаѓа до израз функцијата на овој формант во македонскиот јазик, а тоа е „изделување на галовноста во однос на малата димензија, особено кај име-

⁸ И во македонскиот и во српскиот јазик среќаваме и појава на неутрализација на суфиксот *-че*, па оттаму кај називите на некои животни се употребуваат само деривирани облици. На пр. во македонскиот јазик „посебни случаи претставуваат лексемите *куче* и *врапче* кај кои неутрализацијата на деминутивноста завршува со родова генерализација: (*куче* е општ назив за *пес* и *кучка*, а *врапче* – општ назив за *врабец* и *врабица*)“ (МИТЕВА 1982: 132), додека, пак, во одделни српски говори *паиче* се употребува во неутрално значење и означува *куче* воопшто (ЈОВАНОВИЌ 2010: 77).

нувањето на подмладокот на живиот свет“ (ЈОВАНОВА-ГРУЈОВСКА 2012: 37). Со само еден пример се јавува суфиксот *-е*: *столе* којшто во македонскиот јазик е продуктивен кај мотивирачки именки од машки и од женски род (ЈОВАНОВА-ГРУЈОВСКА 2012: 32), а во српскиот јазик е дијалектно маркиран односно е карактеристичен само за дијалектите на јужна и југоисточна Србија (ЈОВАНОВИЌ 2010: 80). Деривираниите именки со досега наведените суфикси се во среден род без разлика од кој род е основната лексема, а во погорните примери може да се забележи дека имаме деривирани деминутивно-хипокористични форми од именки од сите три рода. Суфикси со кои се деривираат деминутивно-хипокористични именки во женски род, а коишто ги забележавме во нашиот материјал се *-ичка*, *-инка*, *-ка*. Со првиот суфикс, т.е. *-ичка* има четири именки: *момички* (едн. *момичка*), *рекичка*, *рекички*, *женичка*, *торбичка*; и овој суфикс во македонскиот јазик, како што се гледа од примерите, служи за образување деминутивно-хипокористични именки од мотивирачки именки од женски род, без разлика дали се работи за нешто живо или неживо. Истите карактеристики ги имаат и суфиксите *-инка*, *-ка*, со тоа што во анализираниот материјал има само по еден пример и тоа во множина: *вдоичинки*, *тревки*. Во примерот *тревки* според контекстот (... *никој не-видел пиле, кокошка, кученца на-пат, некои тревки...*) сметаме дека се работи, всушност, за лексикализирано значење 'видови треви', а не за умалителност, а таква функција на овој формант да образува нови термини посебно од ботаничката лексика е вообичаена за македонскиот јазик. Во српскиот јазик продуктивноста на суфиксот *-ка* за образување именки со субјективна оценка е мала, а суфиксот *-инка* го нема во списокот на форманти со вакво значење (в. ЈОВАНОВИЌ 2010: 62–63). Како специфична дијалектна лексема со деминутивно-хипокористично значење ја регистриравме именката *вдоичинка*, забележана кај информаторка по потекло од Глобочени (Мала Преспа). Суфиксот *-инка* самиот по себе е карактеристичен за македонскиот јазик и не е дијалектно ограничен, но во стандардниот јазик не се користи за деривирање деминутив од основата *вдовица* и тоа е она што го одделува овој пример од другите примери како дијалектно обележен (заедно со губењето на интервокалното /в/).

Интересен е фактот дека сретнавме само две именки коишто формално се образувани со суфиксот *-иште* и кои на прв поглед можеме да ги земеме предвид за анализа во сферата на аугментативно-пејоративното значење. Тоа се именките *чорбиште* и *двориште*, при што втората именка е три пати употребена кај различни информатори. Но, при анализа на контекстот и, секако, можноста да го разгледаме местото на конкретните именки и во српскиот јазик, констатиравме дека само првата

именка *чорбиште* е употребена со аугментативно-пејоративно значење, а другата именка воопшто не носи такво значење. Во реченицата: *...и иде тој, јој снајке, што мериса убо, што направи. Не-знам, реко, некое чорбиште, реко, напрајв.* (НЧ), од контекстот заклучивме дека именката е употребена со ваква форма за да предизвика посебна реакција од соговорниците, односно да изнуди пофалби и позитивен став спрема предметот на којшто се однесува именката, односно посредно спрема готвачката. Што се однесува на именката *двориште* употребена во речениците: *Едно време партизаните поминаа крај двориштето наше.* (НЧ); *Имаме своја кујка, свое двориште, свој мир.* (ВЗ); *...затоа што сите беа тука во едно двориште...* (НМ), таа има значење на место (nomina loci), едно од значењата што може да ги носи овој зборообразувачки формант и во македонскиот (в. ВЕЛЕВА 2006: 117) и во српскиот јазик (СТЕВАНОВИЌ 1970: 537–538; БАБИЌ 1986: 123–125). Очигледно е, всушност, дека овде именката *двориште* е заемка од српскиот јазик каде што нејзиното значење е исто со значењето на именката *двор* во македонскиот, т.е. е со неутрална семантика.

Ако се осврнеме на лексичко-семантичките полиња во кои припаѓаат именките со субјективна оценка што се предмет на наша анализа можеме да заклучиме дека имаме голема разнообразност. Околу половината од употребените именки претставуваат различни називи за човек, при што ќе ги истакнеме роднинските односи и називите за релации меѓу луѓето по различни основи: *девојче, дејчето, момички, девојчина, внуче, внучина, паравнучиња, сираче, синчиќа, унучиња, девојче, бебенце, сироче, момоче, девојчица, вдоичинки, женичка*, а помал број се лични имиња и етници: *малото Јованче, Турчинче, Гупче, Македонче*. Дел од примерите се од семантичкото поле на зооними: *свинче, овчина, кученца, маче, кученце, кравче, жрепче*; а мал дел од семантичкото поле на фитоними: *бостанче, дрвчина, листичи, гранче, тревки, гравче, шумица*. Преостанатите именки со субјективна оценка се однесуваат главно на предмети од покуќнина и делови од куќа (*калитчето, одајче, stole, пирал'чина, венчина, боринче, пакетче, тањирче*), на видови храна (*прескурчина, гравче на тавче, чорбиште*) и на предмети и поими од природата и сл. (*камче, изворче, поточе, поточиња-изворчиња, рекичка, рекички, дворче, патчиња, градинчиња*).

Што се однесува до влијанието на српскиот јазик во сферата на именките со субјективна оценка кај македонските говорители во јужен Банат, од погорните примери можеме да констатираме дека десет именки од наведените осумдесетина, се именки за кои можеме да кажеме дека се внесени во говорот под влијание на српскиот јазик, и тоа со следниве особености: 1) како комплетни заемки (без или со мали фонетски адапта-

ции): *сироче, листичи, два синчиќа, девојчица, шумица*; 2) како комбинација српско-македонска како кај именката *унучиња*; 3) со позајмена основа позната и во македонскиот јазик + суфиксот *-че*, како што се именките *папирчето, тањирче, шамарче, шеширчето*. Од наведените примери можеме да констатираме дека Македонците во јужен Банат во своето изразување на македонски јазик генерално внимаваат да употребат именки со субјективна оценка што се специфични за македонскиот јазик, во ретки случаи употребуваат комбинација од српски основи со македонски суфикси, а само исклучително користат целосно позајмена именка (како што се именките *девојчица* и *шумица* каде што нема никакви прилагодувања кон македонскиот).

Од сè досега изложено можеме да ги донесеме следниве заклучоци:

1) Во македонскиот јазичен израз кај Македонците што живеат во јужен Банат, именките со субјективна оценка се составен дел од нивното изразување што е очекувано бидејќи се работи за неформална комуникација на јазик како македонскиот којшто изобилува со вакви именки во народниот говор (в. КОНЕСКИ Б. 1954: 63). Притоа, и сосема очекувано, се употребуваат најмногу именките со деминутивно-хипокористично значење, додека именките со аугментативно-пејоративно значење се застапени само со еден пример!? Велиме очекувано, затоа што се работи за текстови во кои информаторите главно раскажуваат случки од својот живот во кои за луѓето и за предметите што ги опкружуваат се изјаснуваат со позитивна конотација, со чувствен галовен однос и/или со умалителност.

2) Од употребените зборообразувачки форманти со кои се образувани анализираните именки најфреквентен е суфиксот *-че*, којшто е карактеристичен и за македонскиот и за српскиот јазик. Сите други суфикси се со ретка употреба (од еден до четири примери), при што дел од другите суфикси се карактеристични само за македонскиот јазик (суфиксите *-инка* и *-ичка*), а само еден од суфиксите употребен во конкретниот пример (*-инка: вдоичинка*) има дијалектно обележје на македонски (забележан кај Кадифка Чабиловска од Глобочени, Мала Преспа).

3) Во анализираните стотина страници транскрипти, има само еден вистински пејоратив: *чорбиште* којшто информаторката го употребува со посебна комуникативна функција: со употребата на оваа аугментативно-пејоративна форма сака да ги поттикне соговорниците да го кажат спротивното, односно да ја пофалат за направеното. Три пати е употребена и именката *двориште*, но со поинакво значење на суфиксот, т.е. како формант за образување називи на места, какво што е значењето на оваа именка во српскиот стандарден јазик.

4) Најголем дел од употребените именки со субјективна оценка се типични македонски лексеми, но сретнавме и неколку именки каде што

се чувствува влијанието на српскиот јазик преку српско-македонска комбинација на мотивирачката основа и суфиксот (-че: *шамарче, шеширче, унучиња, тањирче, папирчето*) или, пак, со целосно позајмување на српската именка со или без фонетска адаптација (*сироче, листичи, два синчица, девојчица, шумица*).

5) Од бројот на употребени лексеми со субјективна оценка може да се заклучи дека тие се пофреквентни кај женскиот пол отколку кај машкиот. Разбирливо, бидејќи на женскиот пол му доликува нештата околу себе да ги гледа како мали или како галовни додека на машкиот пол му е помалку својствен таквиот начин на изразување.

Цитирана литература

- БАБИЌ 1986: Babić, Stjepan 1986: *Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku. Nacrt za gramatiku*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Globus, 1986.
- БЕЛИЌ 1901: Belić, Alexander. „Zur Entwicklungsgeschichte der slavischen Deminutiv- und Amplificativsuffixe (Die Substantiva)“. *ASP* кн. XXIII, 1901: стр. 134–206.
- БОШЊАКОВИЌ 2006: Бошњаковиќ, Жарко. „Некои особености на јазикот на Македонците во Србија (Што сочувале Македонците од својот јазик)“. Во: Емилија Црвенковска (ур.), *XXXII научна конференција на XXXVIII меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура. Лингвистика*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Меѓународен семинар за македонски јазик, литература и култура, 2006: стр. 119–135.
- БОШЊАКОВИЌ 2008: Бошњаковиќ, Жарко. „Карактеристике македонско-српског билингвизма“. *Јужнословенски филолог* кн. LXIV (2008): стр. 21–33.
- ВЕЛЕВА 2006: Велева, Славица. *Тенденции во зборообразувањето во македонскиот јазик*. Скопје: Авторско издание, 2006.
- ЈОВАНОВА-ГРУЈОВСКА 2012: Јованова-Грујовска, Елена. *Лексичко-семантичка анализа на именките со субјективна оценка во македонскиот јазик*. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, 2012.
- ЈОВАНОВИЌ 2010: Јовановиќ, Владан, *Деминутивне и аугментативне именице у српском језику*. Београд: Институт за српски јазик САНУ, Монографије 9, 2010.
- КОНЕСКИ Б. 1954: Конески, Блаже. *Грамматика на македонскиот литературен јазик, дел II*. Скопје: Просветно дело, 1954.
- КОНЕСКИ К. 1995: Конески, Кирил. *Зборообразувањето во современиот македонски јазик*. Скопје: Бона, 1995.

- МИТЕВА 1982: Митева, Димка. „Неутрализација на деминутивност кај некои зборови од групата именки во македонскиот јазик“. Во: Драго Тупић (ур.), *Лексикографија и лексикологија. Зборник реферата*. Београд – Нови Сад: Српска академија наука и уметности – Одељење језика и књижевности, Институт за српскохрватски језик, Институт за јужнословенске језике Филозофског факултета у Новом Саду, Матица српска, Филолошки факултет у Београду – Одсек за јужнословенске језике и општу лингвистику, 1982: стр. 131–135.
- РАДИЌ 2018: Радић, Првослав. *Творба речи и миксоглотија. Прилози о суфиксацији у српском језику*. Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2018.
- СТАНКОВИЌ 2015: Станковић, Станислав. *Статусот на македонскиот јазик во Република Србија и неговата интерференција со српскиот јазик на морфосинтаксичко рамниште*. Докторска дисертација. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Филолошки факултет „Блаже Конески“, 2015.
- СТЕВАНОВИЌ 1970: Стевановић, Михаило. *Савремени српскохрватски језик. Граматички системи и књижевнојезичка норма. Увод. Фонетика. Морфологија*. Кн. I – 2 изд. Београд: Научна књига, 1970.
- ШИПКА 2006: Šipka, Danko. *Osnovi leksikologije i srodnih disciplina*. Novi Sad: Matica srpska, 2006.

Veselinka T. Labroska
Stanislav R. Stanković

THE SUBJECTIVELY VALUED LEXIS OF THE MACEDONIAN NATIVE SPEAKERS IN SOUTHERN BANAT

The object of analysis in this article are the subjectively valued nouns which are used by the Macedonian speakers in Southern Banat. The analysis is based on the field material collected in the populated areas of Jabuka, Kačarevo, and Plandište. From the analysis, we have come to a conclusion that the use of nouns with a diminutive meaning is really frequent, most oftenly with the suffix *-че*, characteristic both of the Macedonian and the Serbian language. The use of nouns with an augmentative meaning is reduced to a minimum, because we have only come across one example with the suffix *-уште*.

Key words: lexicology, word formation, Macedonian language, Serbian language, diminutive and augmentative nouns.

